Wegwijs in
PERSONEN-BELASTING

Thomas De Jonckheere
Michel Maus

met medewerking van
Kristof Wauters en Els Van Baelen

OWL PRESS
LEGAL

INHOUD

Algemeen 9

DEEL I.
De kenmerken en de bevoegdheid met betrekking tot de personenbelasting 13

Hoofdstuk 1. Algemene kenmerken van de personenbelasting 14

Afdeling 1. De personenbelasting heeft een subjectief karakter 14
Afdeling 2. De personenbelasting heeft een progressief karakter 15
Afdeling 3. De personenbelasting is een globale belasting 15
Afdeling 4. De personenbelasting wordt gedomineerd door het eenjarigheidsbeginsel 16
Afdeling 5. De personenbelasting wordt gedomineerd door het vestigingscriterium 16
Afdeling 6. De personenbelasting wordt gedomineerd door het universaliteitsbeginsel 17

Hoofdstuk 2. De bevoegdheid met betrekking tot de personenbelasting 19

Afdeling 1. De personenbelasting is een belasting met een gedeelde bevoegdheid 19
Afdeling 2. De fiscale bevoegdheid van de gemeenschappen en de gewesten ten aanzien van de personenbelasting 21
Afdeling 3. De fiscale bevoegdheid van de lokale besturen ten aanzien van de personenbelasting 26

DEEL II.
De belastingplicht in het kader van de personenbelasting 29

Hoofdstuk 1. Algemeen 30

Hoofdstuk 2. Het begrip '*rijksinwoner*' 32

Afdeling 1. De '*woonplaats*' als hoofdcriterium voor het bepalen van het rijksinwonerschap 32

Afdeling 2. De '*zetel van fortuin*' als ondergeschikt criterium voor het bepalen van het rijksinwonerschap 35

Afdeling 3. Het vermoeden van rijksinwonerschap 37

Hoofdstuk 3. Uitbreidingen en correlatieve beperkingen van de subjectieve werkingssfeer van de personenbelasting 39

Afdeling 1. Belgische overheidsvertegenwoordigers in het buitenland (uitbreiding) 39

Afdeling 2. Buitenlandse overheidsvertegenwoordigers in België (beperking) 40

Afdeling 3. Personen ingeschreven in het wachtregister 41

Afdeling 4. Ambtenaren en vertegenwoordigers bij bepaalde internationale organisaties 42

Afdeling 5. Bijzondere gevallen (afwijkende regelingen zonder expliciete wettelijke basis) 44

Hoofdstuk 4. De 'oprichter van een juridische constructie' als belastingplichtige in de personenbelasting 47

DEEL III.
De bepaling van de materiële belastingschuld in de personenbelasting 51

Hoofdstuk 1. Algemeen 52

Hoofdstuk 2. Schematisch overzicht van de personenbelasting 53

Hoofdstuk 3. Indexering van de fiscale barema's 56

Hoofdstuk 4. Beperking van de fiscale voordelen in verhouding tot de duur van het belastbaar tijdperk 59

Hoofdstuk 5. Inkomen van onroerende goederen (art. 7-16 WIB 92) 62

Afdeling 1. De genieter van deze inkomsten 62

Afdeling 2. Goederen die onroerend inkomen opleveren 63

Afdeling 3. Vaststelling van het netto-inkomen m.b.t. in België gelegen goederen 65

Afdeling 4. Vaststelling van het netto-inkomen m.b.t. in het buitenland gelegen onroerende goederen 79

Afdeling 5. Vrijstellingen, verminderingen en aftrekposten van het onroerend inkomen 81

Afdeling 6. De aangifte praktisch 89

Hoofdstuk 6. Inkomen van roerende goederen en kapitalen (art. 17-22 WIB 92) 93

Afdeling 1. Algemeen concept 93

Afdeling 2. De verschillende types roerend inkomen 94

Afdeling 3. Vrijstellingen (cf. art. 21 WIB 92) 111

Afdeling 4. Vaststelling van het nettobedrag van de roerende inkomsten 114

Afdeling 5. (Gedeeltelijke) bevrijdende roerende voorheffing 117

Afdeling 6. De Kaaimantaks 117

Afdeling 7. Internationale uitwisseling van bankgegevens 122

Afdeling 8. Datamining 124

Afdeling 9. De aangifte praktisch 126

Hoofdstuk 7. Beroepsinkomsten (art. 23-89 WIB 92) 132

Afdeling 1. Definitie 132

Afdeling 2. De verschillende types beroepsinkomen 133

Afdeling 3. Bepaling van de brutoberoepsinkomsten 139

Afdeling 4. De vrijgestelde inkomsten 157

Afdeling 5. Beroepskosten 173

Afdeling 6. Vrijgestelde bedragen 193
Afdeling 7. Vaststelling van het nettobedrag van de beroepsinkomsten 197
Afdeling 8. De aangifte praktisch 199

Hoofdstuk 8. Diverse inkomsten (art. 90-103 WIB 92) 215
Afdeling 1. Belastbare inkomsten 215
Afdeling 2. De aangifte praktisch 232

Hoofdstuk 9. Van het geheel van de inkomsten aftrekbare bestedingen 240
Afdeling 1. De aangifte praktisch 241

Hoofdstuk 10. De taxatie van de gezinnen 243
Afdeling 1. Principe 243
Afdeling 2. Samenvoeging van inkomsten 244
Afdeling 3. Correcties op de '*samenvoeging*' in het voordeel van echtgenoten 250

Hoofdstuk 11. Berekening van de belasting 253
Afdeling 1. De federale personenbelasting (de belasting staat) 253
Afdeling 2. De aanvullende gewestbelasting op de personenbelasting 271
Afdeling 3. De aanvullende gemeentebelasting op de personenbelasting 273
Afdeling 4. De aangifte praktisch 273

Hoofdstuk 12. Belastingverminderingen 277
Afdeling 1. De belastingverminderingen waarvoor de federale staat bevoegd is 278
Afdeling 2. De belastingverminderingen waarvoor de gewesten bevoegd zijn 292
Afdeling 3. De aangifte praktisch – bespreking van enkele veelvoorkomende belastingverminderingen 306

Hoofdstuk 13. Voorafbetalingen 319

ALGEMEEN

De personenbelasting is een zeer belangrijke belasting in het Belgisch belastingbestel. Momenteel zijn ongeveer 6.846.186 natuurlijke personen onderworpen aan de personenbelasting. In 2023 was de personenbelasting goed voor 62,8 miljard euro aan fiscale inkomsten.
In de wetenschap dat de federale overheid in 2023 in totaal 136 miljard euro aan fiscale inkomsten genereert, is het duidelijk dat de personenbelasting veruit de meest belangrijke belasting is van ons fiscaal stelsel.
Met de zesde staatshervorming werd beslist om de personenbelasting gedeeltelijk te regionaliseren. Het gevolg is dat de bevoegdheid met betrekking tot de personenbelasting nu is gespreid over drie beleidsniveaus. De federale overheid beheert nog steeds de stam van de personenbelasting. Zij bepaalt welke inkomsten belastbaar zijn en zij bepaalt ook de tarieven van de personenbelasting. De gewesten hebben de bevoegdheid om boven op de federale personenbelasting een aanvullende belasting te heffen en om belastingverminderingen en vermeerderingen in te voeren. De gemeenten tot slot kunnen boven op de federale en de regionale personenbelasting ook nog eens een aanvullende belasting heffen.

De verdeling van bevoegdheden over verschillende niveaus en het belasten van alle persoonlijke inkomsten, waarop dan weer tal van uitzonderingen van toepassing zijn, maken dat de personenbelasting niet alleen een zeer omvangrijke belasting is, het is daarenboven een zeer complexe belasting, zo getuige onder meer het aangifteformulier met maar liefst 839 verschillende codes in Vlaanderen.

Scan deze QR-code om het aangifteformulier te raadplegen.

Scan deze QR-code om op de hoogte te zijn van tussentijdse updates.

Scan deze QR-code voor oefeningen.

Scan deze QR-code voor de basisbeginselen van fiscaal recht.

DEEL I.

DE KENMERKEN EN DE BEVOEGDHEID MET BETREKKING TOT DE PERSONENBELASTING

HOOFDSTUK 1.

ALGEMENE KENMERKEN VAN DE PERSONENBELASTING

Het Wetboek Inkomstenbelasting onderscheidt vier soorten belastingen op het inkomen. Een van die belastingen is de personenbelasting.
Deze belasting treft het globale inkomen van de natuurlijke personen die Belgisch verblijfhouder zijn, de zogenaamde rijksinwoners.
De personenbelasting wordt gekarakteriseerd door een aantal bijzondere kenmerken, die hierna worden belicht.

Scan deze QR-code voor toegang tot het WIB 92.

AFDELING 1.

De personenbelasting heeft een subjectief karakter

De personenbelasting is een **subjectieve** belasting, niet alleen omdat zij het inkomen van natuurlijke personen belast, maar ook omdat zij wordt gevestigd met inachtneming van de persoonlijke toestand van de belastingplichtige; die toestand heeft namelijk een weerslag op diens fiscale draagvermogen. Bij het berekenen van de belasting spelen bijvoorbeeld kinderen, sommige persoonlijke bestedingen, de grootte van het inkomen, de aard van de inkomsten e.d. een belangrijke rol.

AFDELING 2.

De personenbelasting heeft een progressief karakter

Het tarief van de personenbelasting is **progressief**, m.a.w. het percentage van de belasting stijgt naarmate het inkomen groter wordt.

De huidige tariefstructuur van de personenbelasting bevat aldus vier inkomstenschijven en de belasting wordt berekend volgens een progressief tarief, gaande van 25% over 40% en 45%, tot 50%. Met de progressieve tariefstructuur van de personenbelasting heeft de wetgever rekening willen houden met de draagkracht van de belastingplichtigen. Wie meer inkomen genereert, zal gemiddeld procentueel meer belastingen moeten betalen. Toch is de progressiviteit van de personenbelasting vrij relatief. Heel wat inkomstentypes, zoals de roerende inkomsten en heel wat diverse inkomsten, worden immers ook belast tegen vaste tarieven.

AFDELING 3.

De personenbelasting is een globale belasting

De personenbelasting is tevens een **globale** inkomstenbelasting. 'Globale' belastingen nemen de volledige inkomenssituatie van de belastingplichtige in ogenschouw. Het inkomen, zowel uit prestaties als uit vermogen, wordt als dusdanig belast. Er wordt in beginsel geen onderscheid gemaakt tussen de verschillende samenstellende elementen van het inkomen. Alleen het totaalinkomen wordt in aanmerking genomen, zodanig dat discriminaties en bevoordeling van belastingplichtigen met eenzelfde totaalinkomen worden vermeden, wat niet mogelijk is bij cedulaire belastingen met een gedifferentieerd belastingstelsel van de verschillende componenten van het inkomen. Bij globale belastingen treft eenzelfde belasting echter het geheel van het inkomen of van het vermogen van de belastingplichtige. Voor de personenbelasting geldt als principe dat al de belastbare inkomsten van de belastingplichtige worden samengeteld en vervolgens belast. Dat is echter geen absoluut beginsel, want er zijn heel wat uitzonderingen op dat principe.

AFDELING 4.

De personenbelasting wordt gedomineerd door het eenjarigheidsbeginsel

De personenbelasting treft in de regel de inkomsten van één bepaald kalenderjaar (cf. art. 360 WIB 92). Het tijdperk waarvan de inkomsten de grondslag voor de belasting vormen, wordt **belastbaar tijdperk** genoemd. Het aanslagjaar is het jaar waaraan de regels voor de vestiging van de aanslag over de inkomsten van het belastbaar tijdperk zijn verbonden. Het wordt doorgaans genoemd naar het jaar dat op het belastbaar tijdperk volgt.

Het annuele karakter van de personenbelasting mag niet worden verward met het grondwettelijk eenjarigheidsbeginsel zoals vastgelegd in art. 171 en 174 van de Grondwet. Het grondwettelijk fiscaal eenjarigheidsbeginsel bestaat uit de verplichting voor de uitvoerende macht om elk jaar opnieuw aan de wetgevende macht de toelating te vragen om de belasting te mogen heffen volgens de bestaande fiscale wetgeving. Elk jaar wordt eind december in het parlement een wet op de Rijksmiddelenbegroting gestemd, waarin wordt bepaald dat de directe en indirecte belastingen tijdens het daaropvolgende jaar mogen geïnd worden volgens de bestaande wetgeving. Daardoor wordt de toelating verstrekt om in het volgende begrotingsjaar inkomsten te innen (cf. art. 174 G.W.) en wordt ook voldaan aan de vereiste om jaarlijks over de belastingen te stemmen opdat die ook voor het volgende jaar van kracht zouden zijn (cf. art. 171 G.W.).

AFDELING 5.

De personenbelasting wordt gedomineerd door het vestigingscriterium

Om de belastingplicht te bepalen wordt in de personenbelasting teruggegrepen naar het vestigingscriterium. Dat houdt in dat een rechtssubject belastingplichtig is in de personenbelasting, omdat zijn persoon zich binnen de territoriale machtssfeer van de staat bevindt. Het uitgangspunt van het vestigingscriterium is de overweging dat iedereen die zich op het territorium van een staat bevindt en er in een gelijke mate aan het economisch leven deelneemt, door deze staat op een gelijke wijze aan de belastingwet moet onderworpen worden. De meeste natuurlijke personen die zich op het territorium van de staat bevinden zijn staatsburger. Wanneer evenwel vreemde staatsburgers aan het economisch leven deelnemen, is er overeenkomstig deze opvatting geen enkele reden om die personen niet aan de personenbelasting te onderwerpen of om voor hen een verschillend fiscaal regime in stand te houden. In overeenstemming met die opvatting houdt het criterium van de '*vestiging*' in dat al diegenen die in het land gevestigd zijn, er aan de subjectieve belastingplicht onderworpen zijn ongeacht hun nationaliteit. Omgekeerd zal een persoon die *niet meer* in het land gevestigd is, niet langer aan de subjectieve belastingplicht onderworpen zijn. Op dit principe zijn evenwel een aantal uitzonderingen, zoals voor diplomaten en voor asielzoekers (cf. art. 4 WIB 92).

AFDELING 6.

De personenbelasting wordt gedomineerd door het universaliteitsbeginsel

De toepassing van het universaliteitsbeginsel houdt in dat zowel in het buitenland als in het binnenland verkregen inkomen door de personenbelasting worden getroffen (cf. art. 5 WIB 92). Dat betekent dat de belastingsubjecten in de personenbelasting op hun wereldwijde inkomen worden belast, ongeacht of dat nu in het buitenland dan wel in het binnenland wordt verkregen. Dat is tot op zekere hoogte evident. De draagkracht van het subject wordt uiteraard niet alleen door zijn binnenlandse inkomsten bepaald maar ook door de buitenlandse. Vanuit het oogpunt van fiscale gerechtigheid is het in aldus geconcipieerde inkomstenbelastingen niet te verantwoorden dat de buitenlandse inkomsten niet in aanmerking zouden worden genomen bij de bepaling van de door het subject te leveren fiscale bijdrage. De belastingheffing op basis van het universa-

liteitsbeginsel leidt uiteraard tot juridische dubbele belasting. Om dit probleem op te lossen kan de belastingplichtige terugvallen op dubbelbelastingverdragen en op eenzijdige fiscale maatregelen die door de wetgever werden ingevoerd in de vorm van belastingverminderingen.

In geval van een dubbelbelastingverdrag moet worden nagegaan welke van de twee verdragsstaten heffingsbevoegd is. Voor wat betreft onroerende inkomsten, voor inkomsten uit niet-zelfstandige beroepen en voor inkomsten van artiesten en sportbeoefenaars voorziet de OESO-modelovereenkomst dat enkel de staat waar het inkomen werd verkregen, heffingsbevoegd is (cf. art. 6, 15 en 17 van de OESO-modelovereenkomst). België verleent in die gevallen een 'vrijstelling' maar wel onder progressievoorbehoud, d.w.z. dat de vrijstelling pas wordt verleend na een belastingheffing op het volledige wereldinkomen. In wezen gaat het juridisch-technisch dan ook niet om een vrijstelling, maar wel om een belastingvermindering (cf. art. 155 WIB 92).

Ingeval er geen dubbelbelastingverdrag bestaat, verleent België een eenzijdige belastingvermindering aan de belastingplichtige om de dubbele belasting deels tegen te gaan. In dat geval wordt de belastingvermindering herleid tot de helft van de belastingvermindering die van toepassing is als er wel een dubbelbelastingverdrag bestaat (cf. art. 156 WIB 92).

HOOFDSTUK 2.

DE BEVOEGDHEID MET BETREKKING TOT DE PERSONENBELASTING

AFDELING 1.

De personenbelasting is een belasting met een gedeelde bevoegdheid

De personenbelasting is in essentie een **federale belasting** die volledig tot de bevoegdheidssfeer van de federale overheid behoort. De gemeenschappen en de gewesten hebben ondanks hun autonome grondwettelijke fiscale bevoegdheid (cf. art. 170 G.W.) in beginsel geen enkele autonome fiscale bevoegdheid ten aanzien van de personenbelasting. Dat beginsel werd bevestigd in de wet van 23 januari 1989 betreffende de in art. 110, § 1 en 2 van de Grondwet bedoelde belastingbevoegdheid (*BS* 24 januari 1989), waar uitdrukkelijk aan de gemeenschappen en gewesten een verbod wordt opgelegd om belastingen te heffen op alle materies die het voorwerp uitmaken van een rijksbelasting of om opcentiemen te heffen of kortingen toe te staan op heffingen ten voordele van de staat, tenzij die mogelijkheid uitdrukkelijk is voorzien in art. 11 van de bijzondere wet van 16 januari 1989 betreffende de financiering van de gemeenschappen en de gewesten. Hetzelfde geldt ook voor de provincies en de gemeenten. In art. 464 WIB 92 werd in dit verband voorzien dat de provincies, de agglomeraties en de gemeenten niet gemachtigd zijn om opcentiemen op de grondslag of op het bedrag van de personenbelasting te heffen.

Het feit dat de wetgever aan de gemeenten, de provincies, de gemeenschappen en de gewesten heeft verboden om in te grijpen op het niveau van de personenbelasting betekent echter niet dat die beleidsniveaus totaal geen bevoegdheid ten

aanzien van deze belasting zouden hebben. Het verbod slaat immers enkel op de '***autonome fiscale bevoegdheid***' en niet op de '***toegewezen fiscale bevoegdheid***'.

Naast de eigen autonome fiscale bevoegdheid beschikken de gemeenten, de provincies, de gemeenschappen en de gewesten immers nog over andere vormen van fiscale bevoegdheid die hun door de *wetgever* expliciet zijn toegewezen. Dat is ook het geval ten aanzien van de personenbelasting.

Voor wat de gemeenschappen en de gewesten betreft werd deze materie geregeld door de bijzondere wet van 16 januari 1989 betreffende de financiering van de gemeenschappen en de gewesten (*BS* 17 januari 1989), de zogenaamde Bijzondere Financieringswet. Deze bijzondere wet werd ondertussen herhaaldelijk gewijzigd naar aanleiding van nieuwe staatshervormingen, onder meer door de bijzondere wet van 13 juli 2001 tot herfinanciering van de gemeenschappen en uitbreiding van de fiscale bevoegdheden van de gewesten (*BS* 3 augustus 2001) en de bijzondere wet van 6 januari 2014 tot hervorming van de financiering van de gemeenschappen en de gewesten, tot uitbreiding van de fiscale autonomie van de gewesten en tot financiering van de nieuwe bevoegdheden (*BS* 31 januari 2014).

Voor wat de gemeenten en de provincies betreft kan een toegewezen fiscale bevoegdheid worden teruggevonden in art. 465 WIB 92.

AFDELING 2.

De fiscale bevoegdheid van de gemeenschappen en de gewesten ten aanzien van de personenbelasting

§ 1. De bijzondere wet van 13 juli 2001 tot herfinanciering van de gemeenschappen en uitbreiding van de fiscale bevoegdheden van de gewesten (*BS* 3 augustus 2001)

De Bijzondere Financieringswet van 16 januari 1989 heeft de bevoegdheid met betrekking tot bepaalde belastingen die vroeger rijksbelastingen waren, aan de gewesten overgedragen. Dat geldt o.m. voor de successierechten, de onroerende voorheffing en het registratierecht op de overdrachten ten bezwarende titel van onroerende goederen (cf. art. 3 Bijzondere wet van 16 januari 1989). In 2001 werd de Bijzondere Financieringswet een eerste maal gewijzigd met de bijzondere wet van 13 juli 2001. Deze wet heeft echter aan de gewesten een zekere bevoegdheid gegeven ten aanzien van de personenbelasting. Deze wet heeft voorzien dat de gewesten opcentiemen mogen heffen of kortingen mogen toestaan op de personenbelasting of algemene belastingverminderingen en -vermeerderingen kunnen invoeren die verbonden zijn aan de bevoegdheden van de gewesten (cf. art. 6, § 2, eerste lid, 3° Bijzondere wet van 16 januari 1989).

Het Vlaamse Gewest heeft tot op heden het meest van deze bevoegdheid gebruikgemaakt. Een eerste maal met het decreet van 22 december 2000 houdende toekenning van een korting op de personenbelasting (*BS* 25 januari 2001 en err. *BS* 8 februari 2001), waarbij een eenmalige korting werd toegekend van 2.500 BEF per persoon die zijn woonplaats had in het Vlaamse Gewest.

Nadien heeft het Vlaamse Gewest nog voorzien in bijzondere belastingverminderingen op de personenbelasting voor belastingplichtigen die fondsen in de vorm van leningen of risicokapitaal ter beschikking stellen van de economie. Zo voorzag het decreet van 19 december 2003 betreffende het activeren van risicokapitaal in Vlaanderen (*BS* 17 februari 2004) in een belastingkrediet van maximaal 2.500 euro voor belastingplichtigen in de personenbelasting die hebben

geïnvesteerd in een '*ARKimedes-fonds*'. De belastingvermindering was gelijk aan 8,75% van de investering en werd verleend gedurende vier opeenvolgende aanslagjaren. Het decreet van 19 mei 2006 betreffende de win-winlening (*BS* 30 juni 2006) verleent verder een belastingvermindering aan de belastingplichtigen in de personenbelasting die een privélening aan een ondernemer hebben verstrekt (een '*win-winlening*'). Deze belastingvermindering bedraagt 2,5% van de lening maar wordt slechts toegepast op een berekeningsgrondslag van maximaal 75.000 euro. Bij het Decreet van 27 november 2020 (*BS* 23 december 2020) werd deze regeling uitgebreid met het 'vriendenaandeel'.

Het decreet van 27 maart 2009 betreffende het grond- en pandenbeleid (*BS* 15 mei 2009) tot slot voorziet in een belastingvermindering voor de kredietgevers van zogenaamde '*renovatieovereenkomsten*' die uiterlijk op 31 december 2018 werden afgesloten. Een renovatieovereenkomst is een kredietovereenkomst tot financiering van de renovatie van een onroerend goed die op het ogenblik van het sluiten van de renovatieovereenkomst ten hoogste vier opeenvolgende jaren is geregistreerd als leegstaand, verwaarloosd, ongeschikt en/of onbewoonbaar. Het onroerend goed moet na de renovatie worden bestemd tot hoofdverblijfplaats van ten minste een van de kredietnemers, voor een periode van ten minste acht opeenvolgende jaren. De berekeningsgrondslag voor de belastingvermindering bedraagt ten hoogste 25.000 euro. De belastingvermindering bedraagt 2,5% van de berekeningsgrondslag en wordt toegestaan voor het aantal opeenvolgende volle jaren waarin het onroerend goed door een van de kredietnemers wordt gebruikt als hoofdverblijfplaats.

Het decreet van 3 april 2009 houdende oprichting van de Investeringskas voor Wallonië en tot invoering van een vermindering van de personenbelasting bij inschrijving op aandelen of obligaties van de kas (*BS* 5 april 2009) heeft ook het Waalse Gewest voorzien in een belastingvermindering op de personenbelasting. De belastingvermindering slaat op het verwerven van aandelen of obligaties van de Investeringskas voor Wallonië. Deze kas heeft als voornaamste doel investeringen in niet-beursgenoteerde kleine en middelgrote ondernemingen te bevorderen. Bij de inschrijving op de uitgifte van aandelen wordt voorzien in een belastingvermindering ten belope van 8,75% van de bedragen die daadwerkelijk tijdens het belastingtijdperk zijn gestort (maximaal 2.500 euro) voor

de inschrijving op aandelen. De belastingvermindering wordt toegekend voor vier opeenvolgende aanslagjaren. Bij de inschrijving op de uitgifte van obligaties bedraagt de belastingvermindering 3,10% van de bedragen die daadwerkelijk tijdens het belastingtijdperk zijn gestort (maximaal 2.500 euro) voor de inschrijving op obligaties. De belastingvermindering wordt eveneens toegekend voor vier opeenvolgende aanslagjaren.

§ 2. De bijzondere wet van 6 januari 2014 tot hervorming van de financiering van de gemeenschappen en de gewesten, tot uitbreiding van de fiscale autonomie van de gewesten en tot financiering van de nieuwe bevoegdheden (*BS* 31 januari 2014)

In het kader van de zesde staatshervorming werd de Bijzondere Financieringswet een tweede maal aangepast door de bijzondere wet van 6 januari 2014 tot hervorming van de financiering van de gemeenschappen en de gewesten, tot uitbreiding van de fiscale autonomie van de gewesten en tot financiering van de nieuwe bevoegdheden (*BS* 31 januari 2014). Deze hervorming vormt de fiscale uitvoering van het zogeheten Vlinderakkoord van de regering-Di Rupo rond de zesde staatshervorming.

De eerste belangrijke doelstelling van deze hervorming betreft de toekenning van meer fiscale autonomie aan de gewesten.

In het bijzonder werd daarbij aan de gewesten de bevoegdheid gegeven om een '***aanvullende gewestbelasting op de personenbelasting***' (opcentiemen) te heffen en om:

> 'kortingen toe te staan en belastingverminderingen en belastingvermeerderingen toe te passen op deze gewestelijke opcentiemen zonder dat daaruit een vermindering of een vermeerdering van de belastbare grondslag ontstaat' (cf. art. 5/1 Bijzondere wet van 16 januari 1989).

Deze aanvullende gewestbelasting is een compensatie voor de afschaffing van de federale basisdotaties van een deel van de personenbelasting aan de gewesten. Om te bepalen welk gewest belasting mag heffen, wordt er gekeken naar de plaats

waar de belastingplichtige zijn fiscale woonplaats heeft gevestigd op 1 januari van het aanslagjaar.

De manier waarop deze aanvullende gewestbelasting werd geconcipieerd is echter vrij complex. Concreet wordt thans in de Bijzondere Financieringswet voorzien dat de federale personenbelasting, berekend volgens de progressieve tarieven (met uitsluiting van de belasting tegen vaste tarieven van de roerende inkomsten en de meerwaarden op effecten en waarden), wordt verminderd met een ***'autonomiefactor'*** die in de aanvangsfase werd vastgesteld op 25,990% voor de aanslagjaren 2015, 2016 en 2017. Sinds aanslagjaar 2018 wordt de autonomiefactor vastgesteld op basis van de formule voorzien in art. 5/2 van de Bijzondere Financieringswet. Bij KB van 19 december 2017 tot vaststelling van de definitieve autonomiefactor bedoeld in art. 5/2, § 1, derde en vierde lid van de bijzondere wet van 16 januari 1989 betreffende de financiering van de gemeenschappen en de gewesten (*BS* 22 december 2017) werd de autonomiefactor vastgesteld op 24,957%.

Op de ***'gereduceerde belasting staat'*** kunnen de gewesten dan eigen opcentiemen heffen en vervolgens ook eigen kortingen toestaan en belastingverminderingen en belastingvermeerderingen toepassen. In principe is het uitgangspunt dat de gewesten 'hun' deel mogen belasten aan de tarieven die ze willen. Puur in theorie zouden ze wellicht zelfs kunnen beslissen om volledig af te zien van het belasten van 'hun' deel.

Voorbeeld – Stel dat de federale regering besluit tot een verlaging van de inkomsten uit de federale personenbelasting om zo het nettoloon van werkenden te laten stijgen. Bij ongewijzigde gewestelijke en gemeentelijke opcentiemen, zouden ook de regionale en lokale besturen aanzienlijk minder ontvangsten hebben door deze federale maatregel. Zij kunnen de negatieve impact van deze federale maatregelen echter counteren door hun opcentiemen te verhogen.

De bijzondere wet van 6 januari 2014 heeft in art. 75 de formule bepaald ter berekening van het percentage van de aanvullende gewestbelasting op de personenbelasting '*tot wanneer de gewesten hun eigen regels hebben aangenomen inzake*

de gewestelijke opcentiemen'. Op basis van deze formule bedraagt het percentage van de aanvullende gewestbelasting 35,117%.

Het Vlaamse Gewest heeft tot op heden geen eigen regeling ingevoerd, zodat voorlopig de Vlaamse aanvullende gewestbelasting verder blijft berekend worden volgens de formule voorzien in art. 75 van de bijzondere wet van 6 januari 2014. Voor aanslagjaar 2024 bedraagt het percentage van de aanvullende gewestbelasting in het Vlaamse Gewest 33,257%.

Het Waalse Gewest heeft in het programmadecreet van 12 december 2014 (*BS* 29 december 2014) het tarief van de aanvullende gewestbelasting *nominatum* vastgesteld op 35,117% tot en met aanslagjaar 2017. Het Waals decreet van 13 december 2017 houdende diverse fiscale wijzigingen (*BS* 22 december 2017) heeft het percentage van de aanvullende gewestbelasting vastgesteld op 33,257% vanaf aanslagjaar 2018.

Het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest heeft bij ordonnantie van 12 december 2016 (*BS* 29 december 2016) een eigen formule uitgewerkt voor het bepalen van het percentage van de aanvullende gewestbelasting en dat met ingang van aanslagjaar 2018. Op basis van deze formule zou elke Brusselse belastingplichtige een korting moeten krijgen op de aanvullende personenbelasting in vergelijking met het percentage berekend op basis van de formule van art. 75 van de bijzondere wet van 6 januari 1994. Op basis van deze formule bedraagt het percentage van de Brusselse aanvullende gewestbelasting voor aanslagjaar 2017 34,442%. Vanaf aanslagjaar 2018 bedraagt het percentage van de Brusselse aanvullende gewestbelasting 32,591%.

Een tweede grote nieuwigheid van de zesde staatshervorming is dat de gewesten nieuwe bevoegdheden kregen toegewezen (huisvesting, tewerkstelling en grootstedenbeleid) en exclusief bevoegd werden voor belastingverminderingen die te maken hebben met deze nieuwe eigen gewestbevoegdheden. Dat is dan in de eerste plaats van belang voor het fiscaal woningbeleid. Merk op dat de Vlaamse geïntegreerde woonbonus met ingang van 1 januari 2022 werd afgeschaft en de federale woonbonus sinds 1 januari 2024. Dat heeft verregaande gevolgen voor de personenbelasting aangezien de woonfiscaliteit met betrekking tot de

eigen woning vanaf 2014 exclusief door de gewesten geregeld wordt. Belastingvoordelen m.b.t. een *tweede* woning en opbrengsteigendommen werden echter verder federaal geregeld omdat dat volgens de regering te maken zou hebben met de federale bevoegdheid m.b.t. pensioenen. Andere reeds bestaande belastingverminderingen die te maken hebben met onroerend goed, werden dan weer wel exclusieve bevoegdheid van de gewesten, m.n. de belastingverminderingen voor beveiliging, voor onderhoud van beschermde monumenten, voor energiebesparende uitgaven in een woning, voor vernieuwing van een woning in een probleemwijk en van een sociale huurwoning (art. 5/5, § 4 bijzondere wet van 16 januari 1989). Het systeem is daardoor zeer complex en bijzonder onsamenhangend geworden.

AFDELING 3.

De fiscale bevoegdheid van de lokale besturen ten aanzien van de personenbelasting

Naast de gewesten hebben ook nog andere gedecentraliseerde besturen een bijzondere bevoegdheid ten aanzien van de personenbelasting.
Dat geldt in het bijzonder voor de gemeenten die overeenkomstig art. 465 WIB 92 over de bevoegdheid beschikken om een aanvullende gemeentebelasting op de personenbelasting te heffen. Thans heffen met uitzondering van de gemeente Knokke-Heist alle gemeenten een dergelijke aanvullende belasting.